

خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە قوش تىللىق ئوقۇتۇشتا
قوللىنىلىدىغان تەبىئىي پەن لۇغەتلىرى

汉维双语教学自然科学名词辞书

خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە

بىئولوگىيە لۇغەتلىرى

汉维生物词典

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە قوش تىللىق ئوقۇتۇشتا قوللىنىلىدىغان تەبىئىي پەن لۇغەتلىرى

汉维双语教学自然科学名词辞书

خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە بىئولوگىيە لۇغىتى

汉维生物词典

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

汉维生物词典: 汉维对照/米尔夏提主编. —乌鲁木齐: 新疆人民出版社, 2008. 1

(汉维双语教学自然科学名词辞书)

ISBN 978 - 7 - 228 - 11613 - 3

I. 汉… II. 米… III. 生物学-词典-汉语、维吾尔语
(中国少数民族语言) IV. Q-61

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2008) 第 003843 号

编 者 马合木提·哈力克, 米力克扎提·巴吾东,

艾尼瓦尔·吐米尔, 巴哈尔·吾斯曼

责任编辑 艾尼瓦尔·哈斯木, 夏克尔江·穆拉提

特约编辑 亚森·吾不力哈斯木

责任校对 古丽鲜尔·尼格买提

特约校对 热西提阿吉·瓦依提

出版发行 新疆人民出版社

地 址 乌鲁木齐市解放南路 348 号

电 话 0991-2827472

邮 编 830001

经 销 新疆维吾尔自治区新华书店

印 刷 北京中科印刷有限公司

开 本 880 × 1230 毫米 1/32

印 张 22

版 次 2008 年 10 月第 1 版

印 次 2008 年 10 月第 1 次印刷

印 数 1 — 5000 册

定 价 65.00 元

خەنزۇچە — ئۇيغۇرچە بىئولوگىيە لۇغىتى

تۈزگۈچىلەر: ماخمۇت خالىق، مىلىكىزات باۋۇدۇن،

ئەنۋەر تۆمۈر، باھار ئوسمان

مەسئۇل مۇھەررىرلىرى: ئەنۋەر قاسىم، شاكىرجان مۇرات

تەكلىپلىك مۇھەررىرى: ياسىن ئوبۇلقاسىم

مەسئۇل كوررېكتورى: گۈلشەھەر ئېغمەت

تەكلىپلىك كوررېكتورى: رىشىت ھاجى ۋاھىدى

نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى: شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 - نومۇر

تېلېفون: 2827472 — 0991

پوچتا نومۇرى: 830001

ساتقۇچى: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى

باسقۇچى: بېيجىڭ جۇڭگى مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى

فورماتى: 880 × 1230 مىللىمېتىر، 1/32

باسما تاۋىقى: 22

نەشرى: 2008 - يىلى 10 - ئاي 1 - نەشرى

باسمىسى: 2008 - يىلى 10 - ئاي 1 - بېسىلىشى

تىراژى: 5000 - 1

كىتاب نومۇرى: ISBN 978 - 7 - 228 - 11613 - 3

باھاسى: 65.00 يۈەن

نەشرىياتتىن

ئاپتونوم رايونىمىز كۆپ مىللەتلىك رايون. ئاپتونوم رايونىمىزدا ئاز سانلىق مىللەتلەر خەنزۇچە ئۆگىنىش، خەنزۇلار ئۆي-خۇرچە ئۆگىنىش، ھەرقايسى مىللەتلەر ئورتاق گۈللىنىش نىشانىنى ئىلگىرى سۈرۈش ئۈچۈن، «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە قوش تىللىق ئوقۇتۇشتا قوللىنىلىدىغان تەبىئىي پەن لۇغەتلىرى» ناملىق بۇ بىر يۈرۈش لۇغەتنى نەشر قىلدۇق. بۇنىڭغا «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە ماتېماتىكا لۇغىتى»، «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە فىزىكا لۇغىتى»، «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە خىمىيە لۇغىتى»، «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە ئۇچۇر تېخنىكىسى لۇغىتى»، «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە بىئولوگىيە لۇغىتى»، «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە جۇغراپىيە لۇغىتى» دىن ئىبارەت ئالتە لۇغەت كىرگۈزۈلدى. تەبىئىي پەن ئاتالغۇلىرىنى قېلىپلاشتۇرۇش، قورال كىتاب قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىش ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئالىي مەكتەپلەر ۋە ئوتتۇرا - باشلانغۇچ مەكتەپلەردە يولغا قويۇلغان قوش تىللىق ئوقۇتۇشنى ئىلگىرى سۈرۈش، دۆلەت تىلىنى ئومۇملاشتۇرۇشتا چوقۇم ھازىرلاشقا تېگىشلىك مۇھىم شەرتلەرنىڭ بىرى.

بۇ بىر يۈرۈش لۇغەت ئوقۇتقۇچى ۋە ئوقۇغۇچىلارنىڭ كەسپىي خەنزۇ تىلىنى ئۆگىنىشتىكى جىددىي ئېھتىياجىنى قاندۇرۇپ، خەنزۇ تىلىنى توغرا چۈشىنىشى ۋە ئىشلىتىشىگە ياردەم بېرىدۇ. قوللىنىلىدىغان بۇ لۇغەت بۇنىڭ ئىچىدىكى «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە بىئولوگىيە لۇغىتى» بولۇپ، لۇغەتكە دۆلەت تىلى يېزىق كومىتېتى تەمىنلىگەن خەنزۇچە قېلىپلاشتۇرۇلغان ئاتال-

غۇلار ئىچىدىن ئەڭ كۆپ ئۇچرايدىغان ئاساسلىق 23 مىڭ ئاتالغۇ تاللاپ كىرگۈزۈلدى.

لۇغەت تۈرۈش يۇقىرى تېخنىكا ۋە بىلىم تەلەپ قىلىدىغان خىزمەت بولغاچقا، بۇ بىر يۈرۈش لۇغەتنى شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى ئۇچۇر ئىلمى ۋە قۇرۇلۇش ئىنستىتۇتىنىڭ پروفېسسورى مىرشات لىتىپ باش بولۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى ئالىي مەكتەپ ۋە ئوتتۇرا - باشلانغۇچ مەكتەپلەردىكى بىرىنچى سەپتە ئوقۇتۇش خىزمىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان تايانچ ئوقۇتقۇچىلار بىلەن بىرلىكتە تۈزۈپ چىقتى.

بۇ، بىر يۈرۈش لۇغەتلەر ئالىي مەكتەپلەر ۋە ئوتتۇرا - باشلانغۇچ مەكتەپلەردىكى ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلارنىڭ قوش تىللىق ئوقۇ - ئوقۇتۇشتىكى يېتەكچى قورالى، كەسىپداشلار، جۈملىدىن كەڭ ئوقۇرمەنلەرنىڭ پايدىلىنىش قورالى بولالايدۇ.

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

2007 - يىلى 10 - ئاي

خەنزۇ تىلىنىڭ ترانسكرىپسىيەلىك بوغۇملىرى

بويىچە ئاچقۇچ

音序查字表

A		cha.....	47
a.....	1	chai.....	48
ai.....	2	chan.....	48
an.....	3	chang.....	50
ao.....	5	chao.....	54
B		che.....	56
ba.....	7	chen.....	56
bai.....	8	cheng.....	57
ban.....	13	chi.....	58
bang.....	16	chong.....	60
bao.....	16	chou.....	61
bei.....	21	chu.....	62
ben.....	24	chuan.....	64
bi.....	25	chuang.....	65
bian.....	27	chui.....	65
biao.....	31	chun.....	66
bie.....	33	ci.....	67
bin.....	34	cong.....	71
bing.....	34	cu.....	71
bo.....	37	cuan.....	74
bu.....	38	cui.....	74
C		cun.....	75
cai.....	43	cuo.....	75
can.....	43	D	
cang.....	43	da.....	76
cao.....	44	dai.....	81
ce.....	45	dan.....	82
ceng.....	46	dang.....	89

音序查字表

dao.....	89	ge.....	162
de.....	91	gei.....	164
deng.....	91	gen.....	164
di.....	92	geng.....	165
dian.....	96	gong.....	166
diao.....	100	gou.....	169
die.....	100	gu.....	170
ding.....	101	gua.....	175
dong.....	103	guan.....	176
dou.....	106	guang.....	177
du.....	107	gui.....	182
duan.....	108	gun.....	183
dui.....	110	guo.....	183
dun.....	112		
duo.....	112		
	E		
e.....	118	ha.....	185
en.....	119	hai.....	185
er.....	119	han.....	188
	F	hang.....	189
fa.....	125	hao.....	189
fan.....	126	he.....	189
fang.....	130	hei.....	196
fei.....	133	hen.....	198
fen.....	138	heng.....	198
feng.....	143	hong.....	199
fo.....	144	hou.....	202
fu.....	145	hu.....	205
	G	hua.....	208
gai.....	153	huai.....	213
gan.....	154	huan.....	214
gang.....	158	huang.....	216
gao.....	159	hui.....	220
		hun.....	222
		huo.....	223

J		lai.....	290
ji.....	225	lan.....	291
jia.....	238	lang.....	292
jian.....	243	lao.....	292
jiang.....	249	le.....	293
jiao.....	250	lei.....	293
jie.....	255	leng.....	294
jin.....	260	li.....	295
jing.....	263	lian.....	298
jiu.....	268	liang.....	302
ju.....	268	liao.....	303
juan.....	272	lie.....	303
jue.....	272	lin.....	304
jun.....	273	ling.....	308
K		liu.....	310
ka.....	275	long.....	312
kai.....	275	lou.....	313
kan.....	276	lu.....	313
kang.....	276	lǔ.....	315
kao.....	280	luan.....	316
ke.....	280	lun.....	319
kong.....	283	luo.....	319
kou.....	284	M	
ku.....	285	ma.....	323
kua.....	286	mai.....	324
kuai.....	286	man.....	325
kuan.....	286	mang.....	327
kuang.....	287	mao.....	327
kui.....	287	mei.....	329
kun.....	288	men.....	332
kuo.....	289	meng.....	332
L		mi.....	332
la.....	290	mian.....	335

音序查字表

miao.....	338
mie.....	338
min.....	339
ming.....	339
mo.....	339
mu.....	341

N

na.....	344
nai.....	344
nan.....	345
nang.....	345
nao.....	346
nei.....	348
neng.....	352
ni.....	353
nian.....	355
niang.....	357
niao.....	357
nie.....	360
ning.....	360
niu.....	361
nong.....	362
nǚ.....	363
nuan.....	363
nǚe.....	363
nuo.....	363

O

ou.....	364
---------	-----

P

pa.....	366
pai.....	366
pan.....	367
pang.....	368

pao.....	369
pei.....	369
pen.....	373
peng.....	373
pi.....	373
pian.....	376
piao.....	376
pie.....	377
pin.....	377
ping.....	378
po.....	380
pou.....	380
pu.....	380

Q

qi.....	384
qia.....	387
qian.....	387
qiang.....	391
qiao.....	393
qie.....	394
qin.....	394
qing.....	396
qiong.....	398
qiu.....	399
qu.....	400
quan.....	403
que.....	406
qun.....	407

R

ran.....	409
rao.....	411
re.....	411
ren.....	412

ri.....	415	shuo.....	476
rong.....	415	si.....	476
rou.....	417	song.....	478
ru.....	419	sou.....	479
ruan.....	421	su.....	479
rui.....	422	suan.....	480
run.....	422	sui.....	481
ruo.....	422	sun.....	482
S		suo.....	482
sa.....	423	T	
sai.....	423	ta.....	484
san.....	424	tai.....	484
sang.....	426	tan.....	486
sao.....	426	tang.....	487
se.....	427	tao.....	488
sen.....	428	te.....	489
sha.....	428	teng.....	489
shai.....	431	ti.....	490
shan.....	431	tian.....	492
shang.....	432	tiao.....	494
shao.....	434	tie.....	495
she.....	434	ting.....	496
shen.....	436	tong.....	497
sheng.....	442	tou.....	502
shi.....	453	tu.....	504
shou.....	463	tuán.....	508
shu.....	464	tui.....	508
shua.....	468	tun.....	509
shuai.....	468	tuo.....	509
shuan.....	468	W	
shuang.....	468	wa.....	513
shui.....	472	wai.....	513
shun.....	475	wan.....	516

音序查字表

wang.....	517	yuan.....	624
wei.....	518	yue.....	629
wen.....	525	yun.....	630
weng.....	526		
wo.....	526	za.....	632
wu.....	527	zai.....	633
	X	zang.....	634
xi.....	534	zao.....	634
xia.....	546	ze.....	636
xian.....	548	zeng.....	636
xiang.....	554	zha.....	637
xiao.....	557	zhai.....	637
xie.....	562	zhan.....	637
xin.....	564	zhang.....	638
xing.....	566	zhao.....	638
xiong.....	570	zhe.....	639
xiu.....	572	zhen.....	639
xu.....	574	zheng.....	642
xuan.....	575	zhi.....	644
xue.....	576	zhong.....	653
xun.....	582	zhou.....	659
	Y	zhu.....	660
ya.....	583	zhuan.....	663
yan.....	586	zhuang.....	666
yang.....	591	zhui.....	667
yao.....	593	zhun.....	667
ye.....	594	zhuo.....	667
yi.....	598	zi.....	668
yin.....	609	zong.....	676
ying.....	611	zou.....	676
yong.....	614	zu.....	677
you.....	615	zui.....	678
yu.....	620	zuo.....	679

خەنزۇچە خەت بويىچە ئاچقۇچ

汉字索引

A	a	1	八	7	袍	17	苯	24		捕	39
吖	ai	1	巴	7	苞	18	bi		ble	不	39
阿	ai	1	芭	8	胞	18	萆	25	33	鳖	41
埃	ai	2	靶	8	剥	19	鼻	25	33	别	42
癌	ai	2	靶	8	薄	20	比	26	34	bin	部
矮	ai	2	霸	8	宝	20	毗	26	34	滨	42
艾	ai	3	霸	8	饱	20	俾	27	34	骸	C
爱	an	3	bal	8	保	20	必	27	34	bing	猜
安	an	3	白	8	报	21	闭	27	34	冰	采
按	an	3	百	12	抱	21	蓖	27	34	槟	彩
氨	an	3	柏	12	豹	21	碧	27	35	丙	菜
鹳	an	5	摆	12	鲍	21	避	27	35	并	can
鞍	an	5	败	13	暴	21	臂	27	36	病	残
鲛	an	5	bel	13	爆	21	bian	27	37	bo	蚕
铵	an	5	ban	13	杯	21	边	28	37	拨	cang
按	an	5	斑	14	鹳	21	编	28	37	波	仓
胺	an	5	板	14	北	21	蝙	28	37	玻	苍
暗	ao	5	半	14	贝	22	鞭	28	37	钵	cao
奥	ao	6	伴	15	备	22	扁	29	38	菠	操
澳	ao	6	瓣	16	背	22	卞	30	38	播	糙
	ao	5	bang	16	钡	23	苳	30	38	博	槽
	ao	5	蚌	16	倍	23	辨	31	38	薄	草
	ao	6	ben	16	被	23	biao	31	38	bu	ce
	ao	6	bao	16	贲	24	标	31	38	补	ceng
	ao	6	包	16	本	24	鳔	33	39	哺	层

汉字索引

cha	陈 56	处 63	丛 71	dan	敌 93
叉 47	衬 57	搐 63		丹 82	底 94
插 47	cheng	触 63	cu	单 82	抵 94
查 47	桎 57	chuan	粗 71	担 86	氐 94
茶 48	成 57	川 64	促 72	胆 87	地 94
察 48	呈 58	穿 64	醋 73	弹 88	递 95
差 48	城 58	传 64	簇 74	淡 88	第 95
chai	滕 58	喘 65	cuan	蛋 88	棣 96
柴 48	橙 58	串 65	窜 74	氮 89	缔 96
豺 48	chi	chuang	cul	dang	dian
chan	鸱 58	床 65	催 74	当 89	颠 96
缠 48	池 58	创 65	脆 74	党 89	癫 96
蝉 49	迟 58	chui	翠 74	dao	点 96
蟾 49	持 59	垂 65	cun	刀 89	碘 96
产 49	尺 59	锤 66	存 75	氘 90	电 97
颤 50	齿 59	chun	cuo	导 90	垫 99
chang	赤 59	春 66	痤 75	岛 90	淀 99
鲟 50	翅 60	蜻 66	错 75	倒 90	奠 100
长 50	chong	纯 66	D	盗 90	diao
肠 52	充 60	唇 67	da	道 90	凋 100
常 53	冲 60	醇 67	达 76	稻 90	貂 100
chao	重 60	ci	鞑 76	de	雕 100
超 54	虫 61	疵 67	打 76	德 91	吊 100
巢 55	chou	茨 67	大 76	deng	调 100
潮 56	抽 61	慈 67	dai	灯 91	die
che	稠 61	磁 67	呆 81	登 91	叠 100
车 56	臭 61	雌 67	代 81	等 91	碟 100
砗 56	chu	次 69	貳 81	镲 92	蝶 100
彻 56	出 62	刺 70	带 81	di	蝶 101
chen	初 62	cong	玳 81	低 92	ding
尘 56	除 63	从 71	袋 81	滴 93	丁 101
沉 56	储 63	葱 71	戴 82	狄 93	钉 101

顶	101	dun	F	翡	136	拂	145	鳃	158
定	102	盾 112	fa	废	136	氟	145	gang	
dong		钝 112	发 125	沸	136	茯	145	冈	158
东	103	顿 112	法 126	狒	136	浮	145	刚	158
冬	103	duo		肺	136	福	146	纲	158
鸪	104	多 112	fan	疖	137	蜉	146	肛	158
董	104	惰 117	番 126	fen		辐	146	杠	159
动	104	E	翻 127	分	138	斧	147	gao	
冻	106	e	钒 127	吩	142	辅	147	高	159
洞	106	饿 118	繁 127	酚	142	腐	147	宰	162
豚	106	鹅 118	反 128	黥	142	父	147	ge	
dou		蛾 118	返 130	粉	142	负	148	戈	162
兜	106	额 118	泛 130	粪	142	附	148	鸽	162
斗	106	厄 118	饭 130	feng		复	148	歌	162
豆	106	扼 118	fang	丰	143	副	150	革	162
痘	107	恶 118	方 130	风	143	富	151	格	162
窠	107	萼 119	芳 131	枫	143	腹	151	蛤	163
du		遏 119	防 131	封	143	蝮	152	隔	163
毒	107	腭 119	房 132	葑	143	G		膈	163
独	108	鸮 119	鲂 132	蜂	143	gai		镅	163
杜	108	颞 119	仿 132	缝	144	钙	153	个	163
渡	108	鰞 119	纺 132	凤	144	盖	154	各	163
duan		鰞 119	放 132	fo		gan		铬	163
端	108	en	fei	佛	144	干	154	gel	
短	109	葱 119	飞 133	fu		甘	154	给	164
段	110	er	非 134	呋	145	肝	155	gen	
断	110	儿 119	绯 136	肤	145	坩	156	根	164
椴	110	鹈 120	菲 136	跗	145	柑	156	跟	165
dui		耳 120	蜚 136	孵	145	柑	156	geng	
堆	110	饵 120	鲱 136	敷	145	杆	156	更	165
对	110	二 121	肥 136	伏	145	感	156	庚	165
			框 136	扶	145	橄	158	梗	165

汉字索引

gong		固	174	guo		颌	194	榭	206	huang	
工	166	gua		国	183	褐	195	糊	206	荒	216
弓	166	瓜	175	果	183	赫	195	蝴	207	黄	216
公	166	胍	175	过	184	鹤	195	虎	207	蝗	220
功	166	寡	175	H		hei		琥	207	磺	220
攻	166	guan		ha		黑	196	琥	207	hul	
供	166	关	176	哈	185	hen		互	207	灰	220
肱	166	观	176			痕	198	瓠	208	恢	221
宫	166	官	176	hai		heng		hua		回	221
巩	167	冠	176	海	185	恒	198	花	208	洄	222
汞	167	管	176	害	187	诩	198	华	211	茴	222
珙	167	贯	177	han		横	199	滑	211	蛔	222
共	167	灌	177	蚶	188	hong		化	211	汇	222
gou		鹳	177	含	188	红	199	画	213	会	222
	勾	罐	177	烩	188	宏	202	桦	213	喙	222
佝	169	guang		寒	188	虹	202	hual		hun	
沟	169	光	177	汉	188	鸿	202	怀	213	婚	222
钩	169	肱	181	汗	188	hou		槐	214	混	222
狗	169	广	181	旱	188	喉	202	踝	214	huo	
枸	170	gui		hang		猴	203	坏	214	活	223
构	170	归	182	杭	189	后	203	huan		火	224
gu		龟	182	航	189	厚	204	獾	214	获	224
	咕	规	182	hao		候	204	还	214	霍	224
孤	170	硅	182	蒿	189	蜚	204	环	214	霍	224
菰	171	鲑	182	豪	189	hu		寰	216	J	
古	171	癸	182	好	189	呼	205	鸬	216	ji	
谷	171	鬼	183	he		弧	205	缓	216	机	225
股	172	桂	183	禾	189	狐	205	唤	216	肌	225
骨	172	鰾	183	合	189	胡	206	换	216	芟	227
钴	174	gun		河	190	壶	206	浣	216	矾	227
鼓	174	滚	183	核	191	湖	206	浣	216	鸡	227
				荷	194	葫	206	患	216	姬	227

积	228	家	239	jiang	芥	259	静	267	蕨	273
基	228	嘉	239	江	249	界	259	ju	爵	273
畸	231	莢	239	姜	249	疥	260	鳩	蹶	273
激	231	颊	239	浆	249		jīn	九	嚼	273
吉	232	甲	239	缸	249	金	260	韭		jūn
级	232	钾	241	僵	249	紧	261	酒	君	273
极	232	假	241	缰	249	堇	262	旧	均	273
急	233	嫁	243	鲔	249	锦	262	白	鞣	273
疾	234		jīan	降	249	近	262	就	菌	273
棘	234	尖	243	绛	250	进	262		K	
集	235	坚	243		jiāo	苈	263	居	ka	
蒺	235	间	243	交	250	浸	263	拘	呿	275
鹬	235	肩	244	茭	252	禁	263	局	咖	275
几	235	兼	244	胶	252		jīng	桔	喀	275
己	236	茧	244	焦	253	经	263	菊	卡	275
脊	236	减	244	鹈	253	茎	263	橘		kāi
戟	237	剪	245	角	253	荆	264	咀	开	275
嵴	237	检	245	脚	255	惊	264	桦	凯	276
鹿	237	险	245	搅	255	旌	264	巨		kān
记	237	简	245	酵	255	晶	264	具	看	276
忌	237	碱	245		jīe	精	264	距	苾	276
技	237	翦	247	疖	255	鲸	266	锯	kāng	
剂	237	建	247	接	255	胼	266	聚	抗	276
季	237	剑	247	节	256	颈	266		kāo	
继	237	健	247	拮	257	景	266	鹄	尻	280
寄	237	间	247	结	257	警	266	卷	考	280
莳	237	渐	248	捷	258	净	266	绢	拷	280
稷	237	腱	248	睫	258	径	267		ke	
鲫	237	鉴	248	截	259	胫	267	决	柯	280
	jīa	键	248	姐	259	瘥	267	绝	科	281
加	238	箭	248	解	259	竞	267	觉	颞	281
夹	239			介	259	敬	267	掘	颞	281